

Seçim Takvimi ve Cumhurbaşkanlığı Sistemine Geçiş

CEM DURAN UZUN

- Erken seçim kararının hukuki niteliği, sonuçları ve etkileri nelerdir?
- Seçim süreci ile Cumhurbaşkanlığı sistemine nasıl geçilecek? Anayasa değişikliği ne zaman yürürlüğe girecek?
 - Uyum yasaları ve geçiş sürecinde gecikme var mı? Hukuki boşluk ya da siyasi kriz çıkabilir mi?

MHP lideri Devlet Bahçeli'nin erken seçim önerisinde bulunması, sonrasında Cumhurbaşkanı Erdoğan ile görüşmesi ve neticesinde iki partinin anlaşmasıyla erken seçim kararı alındı. Buna göre Kasım 2019'da yapılması gereken Cumhurbaşkanlığı ve TBMM seçimlerinin 24 Haziran 2018'de yapılması üzerinde uzlaşıldı. TBMM AK Parti Grup Başkanı Binali Yıldırım ve MHP Grup Başkanı Devlet Bahçeli ile 7 milletvekilinin "Milletvekili Genel Seçiminin Yenilenmesi ve Seçimin 24 Haziran 2018 Tarihinde Yapılması Hakkındaki Önerge"si Meclis Genel Kuruluna katılan 386 milletvekilinin oyuyla kabul edildi.¹ Böylece hem cumhurbaşkanı ve meclis seçimlerinin bir arada yapılması hem de yeni hükümet sistemine geçişi sağlaması açısından bir ilke sahne olacak seçimler için seçim süreci başlamış oldu.

16 Nisan referandumu ile kabul edilen Anayasa Değişikliği Hakkındaki 6771 sayılı Kanun ile 1982 Anayasası'na yeni sisteme geçiş amacıyla geçici 21. madde eklenmişti. Eklenen 21. maddenin (A) bendi şu şekildedir:

1. TBMM'nin 1183 No'lu Kararı, 20 Nisan 2018 tarih ve 30397 (Mükerrer) sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlandı.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27'nci Yasama Dönemi milletvekili genel seçimi ve Cumhurbaşkanlığı seçimi 3/11/2019 tarihinde birlikte yapılır. Seçimin yapılacağı tarihe kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve Cumhurbaşkanının görevi devam eder. Meclisin seçim kararı alması halinde, 27'nci Yasama Dönemi milletvekili genel seçimi ve Cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte yapılır.

Bu hükme göre cumhurbaşkanı ve TBMM seçimlerinin birlikte 3 Kasım 2019'da yapılması kararlaştırılmıştı. Ancak Anayasa Meclisin erken seçim kararı alma hakkını elinden almamış ve böyle bir karar alınması halinde aynı şekilde milletvekili ve cumhurbaşkanı seçimlerinin birlikte yapılacağını hükme bağlamıştır.

HUKUKSAL AÇIDAN ERKEN SEÇİM KARARI, SEBEPLERİ VE BASKIN SEÇİM İDDİALARI

Dünya örneklerine baktığımızda yasama meclislerinin görev sürelerinin anayasalarda belirlendiği görülür. Ancak yasama organları o süreden önce her zaman kendi seçimlerini yenilenme yetkisine –yani erken seçim yapma yetkisine– sahiptir. Erken seçim seçmene daha erkenden iradesini açıklama, hesap sorma, ceza-

CEM DURAN UZUN

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde lisans (1999), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü'nde yüksek lisans (2002) ve doktora (2009) eğitimini tamamladı. 2007'de University of North Carolina at Charlotte'ta (UNCC) bir yıl süreyle misafir araştırmacı olarak çalıştı. 2001'de Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı ve halen aynı üniversitede öğretim üyesi olarak Anayasa Hukuku, Siyasi Partiler Hukuku ve Anayasa Yargısı dersleri vermektedir.

landırma veya ödüllendirme imkanı sağlarken iktidara güven tazeleme, muhalefete de kendini gösterme yolunu açacaktır. 1982 Anayasası'nın 77. maddesi Meclisin görev süresinin dört yıl olduğunu ve bu süre dolmadan seçimlerini yenileme yani erken seçim kararı alma yetkisi olduğunu düzenlemiştir. Seçimlerin ertelenmesi savaş sebebine (m. 78), cumhurbaşkanının TBMM seçimlerini yenileme yetkisi ise genel olarak ifade edersek hükümet kurulamaması koşuluna bağlanmıştır (m. 116). Ancak erken seçim –Anayasa'daki ifade ile seçimlerin yenilenmesi kararı– hiçbir şarta bağlanmıştır. Meclis dilediği zaman kendi seçimlerini yenileme imkanına sahiptir. Sonuçta hukuki olarak erken seçim kararının herhangi bir sebeple sınırlandırılmadığını söyleyebiliriz.

TBMM seçimleri yenileme kararını “parlamento kararı” ile alabilir ama dilerse yenileme kararını kanun ile yapması da mümkündür. Seçimleri yenilenmesine karar verilen Meclisin yetkileri yenisi seçilinceye kadar devam eder (m. 77/son).

1982 Anayasası'nın kabulünden 2011 seçimlerine kadar hiçbir Meclis Anayasa'daki görev süresini tamamlamamış ve daima erken seçim kararı alınmıştır. 2007'de yapılan değişiklikle 4 yıla düşürülmeden önce Anayasa'nın ilk şekline göre Meclisin görev süresi 5 yıldır. Buna göre 1983'te seçilen ilk Meclisten sonra 1988'de olması gereken seçimler 1987'de, 1992'de olması gereken seçimler 1991'de, 1996'da olması gereken seçimler 1995'te, 2000'de olması gereken seçimler 1999'da, 2004'te olması gereken seçimler ise 2002'de erken seçim kararı alınarak yapıldı. 2007 seçimleri erken seçim olmadan zamanında yapılacakken Cumhurbaşkanlığı seçiminde yaşanan 367 krizi, Genelkurmayın e-muhtırası ve Anayasa Mahkemesinin Cumhurbaşkanlığı seçimlerini iptali üzerine üç ay erkene alınmış ve Kasım yerine Temmuz'da yapılmıştı. Bunun üzerine aynı yıl yapılan cumhurbaşkanını halkın seçmesini öngören Anayasa değişikliğine eklenen bir madde ile Meclisin görev süresi dört yıla düşürüldü. Bundan sonra 2011'de yapılan seçimler 34 yıl sonra erken seçim kararı alınmadan zamanında yapılan ilk seçimler oldu. 2015 seçimleri de vaktinde gerçekleşti

ancak yaz tatiline gelmemesi için seçim tarihi 7 Haziran olarak belirlendi.

Seçim tarihlerinden görüldüğü üzere AK Parti döneminde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın vurguladığı gibi seçimler olağanüstü bir durum dışında hep zamanında yapılmış ve erken seçime gitme ihtiyacı hissedilmemişti. Bu sebeple Cumhurbaşkanı Erdoğan ve AK Parti yetkilileri son dönemde ileri sürülen erken seçim iddiaları konusunda ısrarla bu tavırdan bahsetmiş, seçimlerin zamanında yapılacağını söylemişlerdi. Fakat Bahçeli'nin çıkışı ve uzun süredir devam eden tartışmaların etkisiyle seçimlerin yenilenmesi kararı alındığı görülüyor. 2019'un beklenmeyerek erken seçim kararının alınmasının iki sebebi olduğu Devlet Bahçeli ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamalarından anlaşılıyor:² Birinci sebep yapılan Anayasa değişikliğinin referandumda kabul edilmesine rağmen yürürlüğe girmesi için iki yıl daha beklemenin meydana getirdiği sistem sorunları ve belirsizliktir. İkinci sebep ise seçim süreci yaklaştıkça özellikle dışarıdan seçimlere müdahale etmek ve iki parti arasındaki ittifakı bozarak ülkenin istikrarını sarsmak isteyenlere imkan vermemektir. Bu iki gerekçe üzerinde AK Parti ve MHP'nin fikir birliğine vardıkları ve erken seçim kararı alındığı anlaşılıyor. Ayrıca belirtmek gerekir ki erken seçimin bu kadar çok konuşulması ve talep edilmesinin siyaset, bürokrasi ve ekonomi üzerinde meydana getirdiği baskı da bu kararın alınmasında belirleyici olmuş görünüyor.

Muhalefet ülkenin yönetilemediğini, ekonominin kötüye gittiğini ve iktidarın muhalefet partileri hazırlanamadan baskın seçim yapmak istediğini ileri sürüyor. Oysaki muhalefetin kendisi aylardır erken seçim talep ediyor ve hükümete meydan okuyordu. İsrarla erken seçime hazır olduklarını, her an seçime girebilecek gibi çalıştıklarını vurguluyorlardı. Hatta 16 Nisan referandumunun hemen ertesinde hayır oylarının bir blok oluşturduğu düşüncesiyle muhalefet partileri arasında ziyaretler ve ittifak arayışları olduğunu

2. “Devlet Bahçeli'den Flaş Erken Seçim Açıklaması!”, *Sabah*, 17 Nisan 2018; “Cumhurbaşkanı Erdoğan Erken Seçim Tarihini Açıkladı”, *Sabah*, 18 Nisan 2018.

hatırlıyoruz. Çoğaltabileceğimiz bunlara benzer birçok açıklama ve eylem seçimin muhalefet için baskın bir seçim olduğu iddiasını doğrulamıyor.

Baskın seçim iddialarını anayasal ve yasal düzenlemeler de haklı kılmıyor. Anayasa'da erken seçim kararının alındığı tarihle erken seçimin yapılacağı tarih arasında herhangi bir süre sınırı öngörülmemiştir. Ne Anayasa'da ne de seçim kanunlarında bu konuda bir alt veya üst sınır yoktur. Seçimlerin meclis tarafından yenilenmesi durumunda değil sadece cumhurbaşkanınca yenilenmesi durumunda öngörülmüş olan bir doksan günlük sınır bulunmaktadır (2839 sayılı Kanun, m. 8). Dolayısıyla Meclis Yüksek Seçim Kurulunun (YSK) gerekli hazırlıkları yapmak için ihtiyacı olan süre dahilinde pratikte mümkün olan herhangi bir tarihi erken seçim tarihi olarak belirleyebilir. Ayrıca Milletvekili Seçimi Kanunu erken seçim durumunda YSK kanunlardaki süreleri kısaltarak uygulayabilir hükmüne yer vererek böyle bir ihtimale yönelik tedbir almıştır.³ Bu sürenin bir üst sınırı da yoktur. Nitekim 18 Nisan 1999'da yapılan erken seçimin kararı on aydan daha fazla bir süre önce 30 Temmuz 1998'de alınmıştır. Sonuç olarak erken seçim kararı alan Meclisin seçim hazırlıkları için gerekli olan süre içerisinde istediği kadar erken bir tarihi seçim tarihi olarak belirlemesi hukuken mümkündür. Anayasa Mahkemesinin 1987'deki bir kararı da bu yöndedir.⁴

24 HAZİRAN SEÇİMLERİ VE CUMHURBAŞKANLIĞI SİSTEMİNE GEÇİŞ

16 Nisan 2017 referandumuyla kabul edilen 6771 sayılı Kanun 18 maddeden oluşan ve Anayasa'nın yaklaşık yetmiş maddesinde değişiklik yapan kapsamlı değişikliktir. Hükümet sisteminde köklü bir yenilik yapan Kanun'la Anayasa'nın yasama ve yürütmeye ilişkin maddeleri tamamen değiştirilmiş ve ayrıca yargıyı

ilgilendiren önemli hükümlere yer verilmiştir. Yapılan bu değişiklikler kapsamlı ve önemli etkileri olması sebebiyle hemen yürürlüğe girmemiş, 6771 sayılı Kanun'un 18. maddesine göre üç farklı tarihte yürürlüğe gireceği hükme bağlanmıştır. Bu tarihler şunlardır:

1. 6771 sayılı Kanun'un halkoylamasında kabul edildiği 16 Nisan 2017 tarihi
2. Birlikte yapılacak ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerine ilişkin takvimin başladığı tarih
3. Birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih

Anayasa değişikliğinin kabul edildiği 16 Nisan 2017'de yargının tarafsızlığını bağımsızlık ilkesine ekleyen, Hakimler ve Savcılar Kurulunu yeniden yapılandıran ve askeri yargıyı kaldıran hükümler başta olmak üzere yargı ile ilgili yapılan değişiklikler yürürlüğe girmiştir. Bunların yanında seçilme yaşını 18'e düşüren madde ve cumhurbaşkanı seçilen kişinin partisi ile ilişkisinin kesileceği ibaresini kaldıran hüküm de bu tarihte yürürlüğe girmiştir.

Yürürlük konusundaki ikinci 6771 sayılı Kanun gereğince birlikte yapılacak ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerine ilişkin takvimin başladığı tarihtir. Bu tarihte yürürlüğe girecek hükümleri birkaç başlıkta toplayabiliriz. Bunlar milletvekili sayısını 550'den 600'e çıkaran 75. madde, TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin birlikte ve beş yılda bir yapılacağını düzenleyen 77. madde, Cumhurbaşkanlığı adaylığının koşullarını, aday gösterme usulünü ve seçimi düzenleyen 101. madde ile Cumhurbaşkanlığı seçim usulünü düzenleyen eski 102. maddenin kaldırılmasıdır. YSK'nın 26 Nisan 2018'de seçim takvimini açıklamasıyla yürürlüğe giren bu maddelerin yeni hali şu şekildedir:

MADDE 75- Türkiye Büyük Millet Meclisi genel oyla seçilen altı yüz milletvekilinden oluşur.

MADDE 77- Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri beş yılda bir aynı günde yapılır.

3. 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu, 9. madde: "Seçimlerin yenilenmesine veya ara seçimi yapılmasına karar verildiği hallerde, Yüksek Seçim Kurulu, bu Kanun ile 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun seçimlere ilişkin olarak tespit ettiği süreleri kısaltarak uygulayabilir."

4. E.1987/23 ve K.1987/27 sayılı ve 9 Ekim 1987 tarihli Karar, AYMKD, Sayı: 23, s. 387.

Süresi biten milletvekili yeniden seçilebilir.

Cumhurbaşkanlığı seçiminde birinci oylamada gerekli çoğunluğun sağlanamaması halinde 101 inci maddedeki usule göre ikinci oylama yapılır.

MADDE 101- Cumhurbaşkanı, kırk yaşını doldurmuş, yükseköğrenim yapmış, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip Türk vatandaşları arasından, doğrudan halk tarafından seçilir.

Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir.

Cumhurbaşkanlığına, siyasi parti grupları, en son yapılan genel seçimlerde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az yüzde beşini almış olan siyasi partiler ile en az yüz bin seçmen aday gösterebilir.

Cumhurbaşkanı seçilen milletvekilinin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sona erer.

Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday, Cumhurbaşkanı seçilir. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday, Cumhurbaşkanı seçilir.

İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin herhangi bir nedenle seçime katılmaması halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır. İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların salt çoğunluğunu aldığı takdirde Cumhurbaşkanı seçilir. Oylamada, adayın geçerli oyların çoğunluğunu alamaması halinde, sadece Cumhurbaşkanı seçimi yenilenir.

Seçimlerin tamamlanamaması halinde, yenisi göreve başlayıncaya kadar mevcut Cumhurbaşkanı'nın görevi devam eder.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerine ilişkin diğer usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

MADDE 102- (Mülga)

6771 sayılı Kanun'da bu iki başlıkta ele aldığımız hükümler dışında kalan diğer bütün maddeler birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda cumhurbaşkanının göreve

başladığı tarihte yürürlüğe girecektir. Cumhurbaşkanı'nın göreve başladığı an konusunda 1982 Anayasası'nda ve kanunlarda açık bir hüküm yoktur. Seçim takviminde cumhurbaşkanı seçimi günü, seçim sonuçlarının açıklandığı gün, sonuçların *Resmi Gazete*'de yayımlandığı gün, seçime dair tutanağın teslim edildiği gün ve andiçme günü gibi farklı tarihler vardır. 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu seçim sonuçlarının TBMM Başkanlığına ve Cumhurbaşkanlığı makamına bildirileceğini, *Resmi Gazete*'de yayımlanacağını, kamuoyuna duyurulacağını ve seçilen kişi adına bir tutanak düzenleneceğini hükme bağlıyor (m. 20). Ayrıca kişinin cumhurbaşkanı seçildiğine dair hazırlanan tutanağın TBMM Başkanı tarafından verileceği ve aynı oturumda andiçme töreni yapılacağı belirtilmiştir (m. 21). Kanun hükümlerinde yer alan çok sayıda işlemin hangisinin cumhurbaşkanının göreve başlama anı olacağı konusunda açıklık söz konusu değildir.

Buna karşılık cumhurbaşkanının "Andiçmesi" başlıklı Anayasa'nın 103. maddesi "Cumhurbaşkanı, görevine başlarken Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde aşağıdaki şekilde andiçer" demektedir. Bu ifade ve kanunlardaki hükümlerin topluca değerlendirilmesi halinde göreve başlama anının andiçme olduğu anlaşılmaktadır.⁵ Cumhurbaşkanı sıfatı tutanağın teslim alınması ile elde edilmiştir denilebilir ama göreve başlamak için yemin etmek gerekir. Milletvekilleri için de göreve başlama anı seçim tutanağının (mazbata'nın) alınması değil andiçme olarak kabul edilmektedir. Buna göre Anayasa değişikliği hükümlerinin ve Cumhurbaşkanlığı sistemine tam geçişin 24 Haziran seçimleri sonucu cumhurbaşkanı seçilen kişinin yemin etmesi anı olduğu söylenebilir.

YENİ SİSTEME UYUM VE GEÇİŞ DÜZENLEMELERİ

Anayasa değişikliğinin çok kapsamlı olduğunu ve yetmiş yakın maddede değişiklik yaptığını söyledik. 6771 sayılı Kanun'un getirdiği yenilikler bütünüyle bir hükü-

5. Kemal Gözler, *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, (Ekin Yayınevi, Bursa: 2011), s. 315. Ayrıca Gözler, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2 Nisan 1990 tarih ve E.1990/9, K.1990/106 sayılı kararıyla cumhurbaşkanı sıfatının andiçme ile kazanıldığına hükmettiğini aktarmaktadır.

met sistemi değişikliği olduğu gibi siyasal yapı ve devletin idari organizasyonunu derinden etkileyecek hükümler içeriyor. Bu sebeple Anayasa değişikliğine uyumlu bir şekilde seçim kanunları, Siyasi Partiler Kanunu, Meclis İçtüzüğü gibi siyasal nitelikte kanunlar ile Başbakanlık ve Bakanlar Kurulunun kaldırılmasının etkileyeceği devletin idari yapısına ilişkin kanunların yenilenmesi gerekmektedir. Nitekim Anayasa'yı değiştiren 6771 sayılı Kanun'un 17. maddesi ile 1982 Anayasası'na eklenen geçici 21. maddenin B fıkrası gerekli uyum düzenlemelerinin altı ay içerisinde yapılmasını öngörmüştür:

Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi, bu Kanunla yapılan değişikliklerin gerektirdiği Meclis İçtüzüğü değişikliği ile diğer kanuni düzenlemeleri yapar. Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenleneceği belirtilen değişiklikler ise Cumhurbaşkanının göreve başlama tarihinden itibaren en geç altı ay içinde Cumhurbaşkanı tarafından düzenlenir.

Ancak Anayasa'da öngörülen bu altı aylık sürede uyum yasaları çıkarılamamıştır. Bu altı aylık süre bağlayıcı ya da yaptırıma bağlanmış zorunlu bir süre değildir. Yasama organı için tavsiye niteliğinde bir süredir. Buna rağmen uyum yasalarının seçim sürecinden önce hazırlanması yeni hükümet sistemine geçişi kolaylaştıracak, en azından seçim takvimi ile çakışmasını önleyecektir. Ancak bu sıkışıklık büyük bir sistem sorunu ya da hukuki boşluklar doğurmayacaktır. Çünkü yeni sistemin gerektirdiği zorunlu değişiklikler yapıldıktan sonra ihtiyaçlara göre uyum yasalarının çıkarılması mümkündür. Hatta denilebilir ki seçim ve siyasi partiler yasalarında yapılacak kapsamlı değişikliklerin ve devletin yeniden yapılandırılmasının yeni hükümet sistemi işlemeye başladıktan sonra ele alınması daha makuldür. Anayasa ile birlikte bütün reformların aynı anda yapılması öngörülemez sorunlara yol açabilir.

Yapılması gereken uyum düzenlemelerini üç başlıkta ele alabiliriz: Birincisi uzun bir hazırlık gerektirmeyen ama binlerce kanunda yer alan Başbakan ve Bakanlar Kurulu ibarelerinin değiştirilmesidir. Seçim sonucunda yeni Anayasa ile bu kurumlar kalkacak ve yerlerine Cumhurbaşkanlığı gelecektir. İkincisi se-

çim kanunları, Siyasi Partiler Kanunu ve Meclis İçtüzüğü'nün yeni sisteme uygun bir şekilde ve hatta bu düzenlemelerin eski tarihli oluşu göz önüne alınırsa kapsamlı bir şekilde yenilenmesidir. Üçüncü düzenleme başlığı ise Başbakanlık ve Bakanlar Kurulunun kaldırılarak yürütme yetkisinin cumhurbaşkanında toplanması sonucu devletin başkent teşkilatı ve bağlı birimlerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkindir.

Bu üç alanda yapılacak değişiklikler kapsam bakımından iki şekilde ele alınabilir: Birincisi sadece yeni sistemin zorunlu kıldığı düzenlemeler olarak sınırlı bir şekilde yapılabilir. İkincisi ise bunun ötesine geçerek ele alınan konularda uzun süredir dillendirilen birtakım kapsamlı reformlar hayata geçirilebilir. Örneğin Siyasi Partiler Kanunu'nda Bakanlar Kurulu, ana muhalefet partisi, güvenoyu ve güvensizlik oyu ifadelerinin yer aldığı beş, altı maddenin değiştirilmesi ile yetinilebilir. Ya da 12 Eylül rejiminin otoriter izlerini taşıyan ve siyasi partileri düzenlerken sınırlandırmayı amaçlayan hükümleri sebebiyle değiştirme değil tümünden yenilenmesi gereken bu Kanun baştan hazırlanabilir. Ancak biraz önce belirtildiği gibi yeni sistemin işleyişini görerek tedricen bu kapsamlı reformların yapılması yerinde olacaktır.

Uyum sürecini hızlandırmak ve gerekli hazırlıkları yapmak amacıyla bu yılın başında 13 Ocak 2018'de uyum çalışmalarını yürütecek beş ayrı komisyon kurulmuştu.⁶ Yedişer üyeden oluşan komisyonlar "Yürütmenin Yapılandırılması", "Personel Rejimi", "Siyasi Partiler ve Seçim Mevzuatının Uyarlanması", "Yerel Yönetimler" ve "Meclis İçtüzüğü" şeklinde beş alanda çalışmak üzere görev paylaşımı yapmıştı. Geçen dört aylık süre boyunca komisyonların çalışmalarıyla ilgili bazı bilgiler basına yansısı da kamuoyuna açıklanmış somut metinler çıkmadı. Ancak yapılan çalışmaların belli bir aşamaya geldiği ve seçim sonrasında uyum sürecinin hızlanacağı tahmin edilebilir.

Kapsamlı düzenlemeler seçim sonrasına kalsa da seçim sürecinin gerektirdiği bazı acil düzenlemeler kısa bir sürede hayata geçirilmiştir. 7140 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri

6. "Uyum İçin Beş Komisyon" *Yeni Şafak*, 13 Ocak 2018.

Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 25 Nisan 2018'de TBMM'de kabul edilmiş ve aynı gün cumhurbaşkanı tarafından imzalanarak *Resmî Gazete*'de yayımlanmıştır. Bu Kanun'la öncelikle yeni Anayasa hükümleri ile seçim yasalarının uyumlaştırılmasını amaçlayan ve eski maddeleri kaldırıp Anayasa'daki yeni hükümleri tekrarlayan ve açıklayan düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin bir kişinin aynı anda hem milletvekilliği hem Cumhurbaşkanlığına aday olamayacağı, Meclis ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin beş yılda bir aynı gün yapılacağı ve bir kimsenin iki defa cumhurbaşkanı seçilebileceği gibi hükümler Anayasa'nın tekrarı mahiyetindedir. Ayrıca cumhurbaşkanının seçimi usulü yeni Anayasa hükümlerine uygun bir şekilde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Anayasa'da yer almayan seçim takvimine ilişkin bazı ayrıntılar, siyasi partilerin ve seçmenlerin yüz bin imza ile aday gösterme usulüne ilişkin kurallar ile YSK'nın bu süreçteki görev ve yetkileri Kanun'la açıklığa kavuşturulmuştur. Kanun'da seçilme yaşı 25'ten 18'e indirilmiş, seçilecek milletvekili sayısı 550'den 600'e çıkarılmış ve Meclisin görev süresi dört yıldan beş yıla uzatılmıştır. Son olarak yurt dışı seçmenlerin yeni sistem çerçevesinde oy kullanmasını kolaylaştırıcı hükümler getirilmiştir.

AKP Parti Genel Başkan Yardımcısı Hayati Yazıcı uyum yasaları konusunda yaptığı açıklamada⁷ 7140 sayılı Kanun'un hazırlıklarından bahsetmiş ve devletin yeniden yapılandırılması konusunda seçim öncesi ve sonrasında yürütülecek çalışmalar hakkında bilgi vermiştir. Bu sürecin bir defada tamamlanarak bitmeyeceğini ve dinamik bir süreç olduğunu vurgulayan Yazıcı, seçim öncesi süreçte devletin yeniden yapılandırılması konusundaki düzenlemelerin sıkışık takvim sebebiyle kanun hükmünde kararnamelerle yapılacağını belirtmiştir. Bu amaçla Meclisin bir yetki kanunu ile Bakanlar Kuruluna yetki vermesi ve seçim öncesinde bazı bakanlıklar ve bazı kamu kurumları hakkında kanun hükmünde kararnamelerin çıkarılması bekleniyor.

Türkiye 16 Nisan referandumunu ile önemli bir sistem değişimini kabul etti. Bu değişimin hayata geçmesi sonucunu doğuracak seçimler çeşitli iç ve dış sebeplerle Kasım 2019'dan 24 Haziran 2018'e alındı. Bu kararla birlikte erken seçim kararı Cumhurbaşkanlığı sistemine geçiş ve uyum süreci konusunda bazı eleştiriler ve endişeler ileri sürüldü. Ancak birtakım gecikmeler ve takvim sıkışıklığına rağmen sürecin Anayasal çerçeve içerisinde ilerlediğini ve zamanla yeni sisteme geçişin ve uyumun sağlanacağı söylenebilir.

7. "AK Parti'den Uyum Yasası Açıklaması", *Sabah*, 19 Nisan 2018.

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | Ankara

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya
06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı
No: 41-43 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 315 11 00 | Faks: +90 212 315 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite
1106 Washington D.C. 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

SETA | Cairo

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen
Flat No: 19 Cairo EGYPT
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985